

Aanpak: Casusregie en inzet gezinscoaching

De gemeente heeft de vragenlijst betreffende deze aanpak ingevuld en relevante documentatie toegestuurd. Een – beperktere – vragenlijst over deze aanpak is ingevuld door:

- ZuidZorg
- Lumens Groep
- Radar Uitvoering

Deze netwerkpartners zijn aangedragen door de gemeente. Op basis van de ingevulde vragenlijsten en de aangeleverde informatie gezamenlijk heeft STJ de beoordeling gemaakt.

Beschrijving

In gezinnen waar sprake is van complexe problematiek op meerdere leefgebieden en bij meerdere gezinsleden wordt door het Centrum voor Jeugd en Gezin een casusoverleg op maat georganiseerd, waarbij een plan van aanpak wordt gemaakt en een gezinscoach in het gezin wordt ingezet. Dit is de casusregie.

Er zijn drie vormen van gezinscoaching uitgevoerd door verschillende organisaties. Namelijk:

- praktische gespecialiseerde thuisbegeleiding (PGTB) door ZuidZorg,
- gezinscoaching door de Lumens Groep en
- gezinscoaching in een gedwongen kader door Radar.

De PGTB omvat ondersteunende en praktische activiteiten, gericht op de bevordering of het behoud van zelfredzaamheid en participatie van het gezin aan de samenleving.

De gezinscoaching (in het vrijwillig kader) wordt ingezet, waar er sprake is van zorgen over de ontwikkeling en veiligheid van kinderen, het gezin meerdere problemen op meerdere leefgebieden tegelijkertijd heeft, de grip op de eigen situatie kwijt is, een beperkt sociaal netwerk heeft, etc. Het belangrijkste aandachtsveld van de gezinscoach is het aanbieden van praktische hulp, het coördineren van verschillende vormen van hulpverlening en de relationele en pedagogische competenties van de ouders versterken.

Gezinscoaching in een gedwongen kader is een intensieve vorm van gezinsondersteuning die wordt ingezet bij gezinnen die zelf niet de regie over de noodzakelijke hulpverlening ter hand kunnen nemen en niet gemotiveerd zijn. Het betreft multiprobleemgezinnen waar de reguliere hulpverlening niet meer binnen mag, kan, wil of durft te komen en waar ernstige zorgen zijn omtrent de ontwikkeling van de kinderen.

De gemeente schat het aantal gezinnen dat voor casusregie en gezinscoaching in aanmerking komt op 400.

Bevindingen toezichtonderzoek

Samenwerkend Toezicht Jeugd heeft de aanpak 'Casusregie en inzet gezinscoaching' getoetst aan de hand van vijf thema's voor verantwoorde zorg en ondersteuning voor gezinnen met een geringe sociale redzaamheid. De vijf thema's zijn:

- **Toeleiding:** gezinnen zijn in beeld en worden bereikt met de aanpak
- **Gezin centraal:** de aanpak stelt het gezin en zijn sociale netwerk centraal
- **De aanpak:** de aanpak is planmatig, samenhangend en vasthoudend en de regisseur is toegerust
- **Samenwerking:** er moet goede samenwerking zijn tussen de instanties die bij een gezin betrokken zijn
- **Continu:** indien nodig moeten zorg en ondersteuning langdurig kunnen worden ingezet, in wisselende aard en intensiteit

Deze thema's zijn verder uitgewerkt in criteria en bijbehorende indicatoren. De onderstaande tabel bevat de bevindingen van STJ per indicator uit het toetsingskader, waarmee STJ beoordeelt of op beleidsniveau de zorg en ondersteuning aan gezinnen met geringe sociale redzaamheid op toereikende wijze is vormgegeven. Per indicator wordt aangegeven of de zorg en ondersteuning vanuit de aanpak daaraan voldoet (✓) dan wel of er een verbeterpunt is (X).

Toeleiding		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
GGSR zijn in beeld	Alle netwerkpartners hanteren dezelfde omschrijving van GGSR	✓ De gemeente en de netwerkpartners hanteren dezelfde omschrijving, het gaat daarbij om gezinnen met complexe problematiek op meerdere leefgebieden en bij meerdere gezinsleden waarbij meerdere partijen betrokken zijn.
	De gemeente heeft zicht op de populatie GGSR	✓ De gemeente weet in welke wijken deze gezinnen zich met name bevinden en om hoeveel gezinnen het ongeveer gaat. De schatting loopt van 1000 tot 1500 gezinnen.
De aanpak bereikt alle gezinnen waarvoor dit nodig is	De netwerkpartners weten waar gezinnen voor de aanpak kunnen worden aangemeld	✓ De netwerkpartners zijn bekend met de aanmeldpunten voor deze aanpak. Alle partijen noemen hier het CJG.
	Netwerkpartners en alle relevante partijen melden GGSR aan voor de aanpak	✓ De aanmeldingen komen met name vanuit de betrokkenen netwerkpartners. Het meest worden genoemd het AMK, WSG, MEE, onderwijs/leerplicht, BJZ en organisaties voor jeugd en opvoedhulp.

Gezin centraal		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
De aanpak stelt het gezin en zijn sociale netwerk centraal	Binnen de aanpak wordt de eigen kracht van het gezin ondersteund en benut	✓ De eigen kracht en eigen verantwoordelijkheid van het gezin wordt benut en ondersteunt. Het gezin wordt betrokken bij de aanpak, zowel bij het bepalen wat nodig is als wat het gezin zelf kan oppakken.
	Binnen de aanpak wordt het sociale netwerk van het gezin benut	✓ De inzet van professionals en vrijwilligers is erop gericht het sociale netwerk te activeren en waar nodig op zoek te gaan naar krachten in de omgeving.
	Binnen de aanpak is de behoefte van het gezin uitgangspunt bij het bepalen wat nodig is	✓ De behoefte van het gezin vormt het uitgangspunt, samen met het gezin worden de doelen voor de korte en voor de langere termijn geformuleerd.

Vervolg bevindingen toezichtonderzoek

Aanpak		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
Planmatig	De gemeente heeft beleid voor de groep GGSR De gemeente zorgt voor een gezamenlijke visie op de aanpak voor GGSR De netwerkpartners hebben gezamenlijke doelen geformuleerd ten aanzien van de aanpak van GGSR	<p>✓ De gemeente heeft vanuit het programma Jeugd en Gezin en vanuit het Actieplan Versterking Ketenregie, eigen beleid voor de doelgroep GGSR. Casussen waarbij sprake is van complexe en risicovolle situaties, multiprobleemsituaties en/of noodzaak van acuut ingrijpen dienen te worden aangemeld bij het Centrum voor Jeugd en Gezin.</p> <p>✓ De netwerkpartners leveren de interventies vanuit hun eigen organisatie. De geformuleerde doelen liggen in elkaars verlengde. Zo spreekt de ene ondervraagde over het afstemmen met andere partijen waardoor dubbel werk voorkomen wordt, de anderen over situaties waarbij laagdrempelig hulpverlening wordt gegeven om erger te voorkomen en over het stabiliseren van de gezinssituatie.</p>
	De resultaten van de aanpak worden bijgehouden De netwerkpartners evalueren de resultaten van de aanpak De gemeente evalueert de resultaten van de aanpak Op basis van de evaluatie wordt het beleid gecontinueerd dan wel bijgesteld	<p>✓ Via regelmatige evaluaties en rapportages over de resultaten op casusniveau, worden de resultaten van de aanpak bijgehouden. De netwerkpartners moeten zich daarover aan de gemeente verantwoorden.</p> <p>✗ Doordat de gemeente de aanpak aan het omvormen is naar 'WIJ Eindhoven' wordt aan het evalueren van deze aanpak minder aandacht besteed. De evaluatie wordt dan ook niet meer gebruikt voor het continueren en bijstellen van het beleid.</p>
Een toegeruste regisseur	In de aanpak is er één centrale persoon voor het gezin die de intensieve zorg en ondersteuning aan het gezin op elkaar afstemt (de regisseur)	<p>✓ In de aanpak is er een gezinscoach voor het gezin die de intensieve zorg en ondersteuning voor het gezin op elkaar afstemt.</p>
	De doorzettingsmacht voor de regisseur is geregeld De regisseur is voldoende toegerust om zijn functie uit te oefenen	<p>✗ Twee van de drie netwerkpartners geven aan dat de doorzettingsmacht voor de regisseur niet geregeld is.</p> <p>✓ De gezinscoach beschikt over een aantal competenties, hij moet in staat zijn een vertrouwensband op te bouwen en te onderhouden, praktische hulp te bieden naar instanties en over regelgeving. In staat zijn gezinsleden te activeren en te versterken. Hij moet kunnen inspringen bij crisissituaties en in staat zijn een netwerk op te bouwen en te coördineren.</p> <p>LET OP: De gemeente geeft aan dat er duidelijke afspraken zijn gemaakt ten aanzien van de maximale caseload van een regisseur. Maar twee van de drie netwerkpartners zijn hier niet van op de hoogte.</p>
Samenhangend	Uitgangspunt bij de aanpak is dat de netwerkpartners werken met een gezamenlijk plan per gezin	<p>✓ Alle ondervraagden geven aan dat er wordt gewerkt met een gezamenlijk plan per gezin.</p> <p>LET OP: Een netwerkpartner geeft daarbij aan dat dit plan niet automatisch leidend is voor het handelen.</p>
	Uitgangspunt bij de aanpak is dat deze betrekking heeft op de problemen van alle gezinsleden en op alle leefgebieden	<p>✓ Het plan omvat het hele gezin en heeft betrekking op alle leefgebieden.</p>

Vervolg bevindingen toezichtonderzoek

Aanpak		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
Vasthoudend	Uitgangspunt bij de aanpak is dat outreachend wordt gewerkt	✓ De gezinscoach werkt in de thuissituatie/leefwereld van het gezin en pakt zaken op die relevant zijn om tot resultaat te komen.
	Uitgangspunt bij de aanpak is dat het gezin niet wordt losgelaten	✗ Gemeente en twee netwerkpartners geven aan dat de aanpak wordt afgesloten als het gezin niet meer wil meewerken of niet meer openstaat voor hulpverlening. Voor twee van de ondervraagde netwerkpartners geldt dat drang en dwang deel uitmaakt van de aanpak.

Samenwerking		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
Coördinatie	De gemeente voert regie op de aanpak voor GGSR	✓ De gemeente voert regie op de aanpak Casusregie en inzet gezinscoaching. De financiering en aansturing op het proces vindt plaats door de gemeente, de aansturing op de inhoud door de gezincoaches bij de netwerkpartners.
	Bij stagnatie van de intensieve zorg en ondersteuning op casusniveau zijn opschalingsmogelijkheden geregeld	✓ Bij stagnatie van de intensieve zorg en ondersteuning op casusniveau zijn opschalingsmogelijkheden geregeld. Casussen kunnen worden besproken in het Casusoverleg risicojeugd en vervolgens worden opgeschaald via het beschreven escalatiemodel. Deze is vastgelegd in de samenwerkingsafspraken Pijler Risicojeugd van 2009.
Benodigde partijen werken mee aan de aanpak	Alle partijen die relevant zijn, zijn verbonden aan de aanpak	✓ In de samenwerkingsafspraken 'Pijler Risicojeugd, Centrum voor Jeugd en Gezin', zijn de partijen die de kerngroep van het casusoverleg risicojeugd vormen genoemd. Dit zijn: BJZ, Lumens Groep Eindhoven, GGD ZuidZorg, Raad voor de Kinderbescherming, Novadic-Kentron, GGZE, MEE, Politie en gemeente. In overleg wordt bepaald of daar nog andere partijen aan moeten worden toegevoegd. Positief is dat niet alleen zorgpartijen betrokken zijn maar ook politie en woningbouw.
	Er zijn samenwerkingsafspraken gemaakt over de aanpak	✓ De samenwerkingsafspraken die gemaakt zijn over de aanpak zijn beschreven in de hierboven genoemde nota, die als aanvulling geldt op het convenant Zorg voor Jeugd.
	De netwerkpartners geven hun medewerkers de bevoegdheid om beslissingen te nemen over de intensieve zorg en ondersteuning voor de gezinnen	✓ De medewerkers van de netwerkpartners hebben de bevoegdheid om beslissingen te nemen over de benodigde zorg en ondersteuning. Dit gebeurt in overleg met het gezin en passend binnen het plan van aanpak. Waar nodig en wenselijk wordt tussentijds een casusoverleg met partners en het gezin georganiseerd, de coach heeft daarbij de regie en opereert als zelfstandig professional.
Toereikende informatie	Netwerkpartners hebben afspraken gemaakt over het actief delen van informatie	✓ Door de gemeente en de netwerkpartners wordt aangegeven dat er afspraken zijn gemaakt over het delen van informatie. LET OP: Een van de netwerkpartners geeft aan dat bij het delen van informatie er structurele problemen zijn met één partij en dat als cliënt geen toestemming geeft het altijd lastig is.

Vervolg bevindingen toezichtonderzoek

Continu		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
De duur van de aanpak is toereikend	De afspraak is dat de intensieve zorg en ondersteuning doorlopen totdat de problemen zijn opgelost of beheersbaar zijn	✓ Voor alle trajecten geldt een maximale duur die per traject in lengte varieert en waarbij de mogelijkheid bestaat vervolfbegeleiding in te zetten.
De aanpak is flexibel	Netwerkpartners zorgen voor beschikbaarheid van zorg en ondersteuning voor de gezinnen binnen de aanpak	✗ Er zijn geen afspraken gemaakt om te voorkomen dat gezinnen binnen de aanpak moeten wachten op zorg en ondersteuning. In de praktijk zijn er knelpunten; zo zijn er wachtlijsten voor bepaalde specialistische zorg en kunnen regels van betrokken organisaties in de weg staan.
De aanpak krijgt indien nodig een vervolg	Netwerkpartners hebben de afspraak gemaakt dat de intensieve zorg en ondersteuning indien nodig een vervolg kunnen krijgen	✓ Alle ondervraagden geven aan dat er afspraken worden gemaakt over de manier waarop het gezin gevolgd kan worden. De wijze waarop is afhankelijk van welke soort gezinscoaching wordt ingezet.